

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Биляна Йорданова,
член на научно жури за присъждане на ОНС "Доктор"
Професионално направление 3.2. "Психология"

На дисертационния труд:

„ВРЪЗКА МЕЖДУ СТИЛОВЕТЕ НА ПРИВЪРЗАНОСТ, УЧИЛИЩНАТА ТРЕВОЖНОСТ И УЧИЛИЩНИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ ПРИ УЧЕНИЦИ ОТ ГОРНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ“

С автор: **Хрисанти Брати** – докторант в Катедра "Психология", докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“ към Философски факултет – ЮЗУ "Неофит Рилски"

1. ОПИСАНИЕ НА ПРОЦЕДУРАТА

Процедурата, описана в текста, съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) и на свързващия Правилник за неговото приложение. Освен това, тя е в съответствие и с Правилника за развитие на академичния състав на Югозападния университет „Неофит Рилски“. Хрисанти Брати е изпълнила всички предвидени дейности от своя индивидуален план и е получила правото да защити своята работа, след като е отчислена. За да осигури спазването на академичната етика, е предоставен отчет, удостоверяващ липсата на плагиатство, като е извършена проверка с програмата Turnitin.

2. БИОГРАФИЧНА СПРАВКА

Хрисанти Брати е магистър по Потапящи технологии - иновации в образованието, обучението и дизайна на игри при Тракийския университет „Демокрит“, с тема на дипломната работа - Културно разбиране и ангажираност чрез виртуална реалност: Качествено пилотно проучване. През 2006 защитава магистърска степен по Консултиране в Университета на Нотингам, с тема на дипломен проект - Развитието на емоционалната интелигентност чрез учене в контекста на обучението по консултиране: качествено изследване. В периода 2009 – 2012 участва в Образователна

програма по психотерапия, към Института по психология и здраве в Солун. Хрисанти Брати през 2003 придобива диплома по психология от Солунския университет „Аристотел“, като защитава дипломна работа на тема - Рак и качество на живот: качествено и количествено изследване.

Трудовият опит на Хрисанти Брати е изключително богат. Работила е като педагогически психолог в гръцкото Министерство на образованието; директор на услугите за семейна подкрепа в Дневен център Nara II за деца с аутизъм; педагогически психолог в Дневен център Nara II; Психолог-консултант Консултативен център за психологическа подкрепа "СКЕПСИС"; Специалист на свободна практика в инструкторски училища за родители Институт за младеж и учене през целия живот "ИНЕДИВИМ", както и в програма "приятелска игра": Групи за игра и развитие на социални умения на деца и юноши и кариерно и консултиране за възрастни.

3. АКТУАЛНОСТ НА ПРОБЛЕМА

Докторската дисертация на Хрисанти Брати разглежда един значим, но недостатъчно проучен проблем в съвременното общество, който е с интердисциплинарен характер и носи обществена тежест. Темата на изследването се състои в взаимодействието между тревожността, стиловете на привързаност и академичните постижения на учениците от средните училища. Всеки от тези елементи е важен за съвременното образование и образува сложна мрежа от взаимозависимости.

Областта на изследването е значима в педагогическата психология, тъй като се занимава с развитието на учениците в горна училищна възраст и изисква сътрудничество от множество заинтересовани страни, като социални услуги, психологическа подкрепа, приобщаващо образование, семейства и независими участници.

В дисертацията, докторантката цели да предостави задълбочено разбиране на сложните взаимовръзки между тревожността и привързаността, което би допринесло за обогатяване на съществуващата научна литература. Получените резултати от изследването са от съществено значение, тъй като

предлагат важни насоки за учители, родители и политици, целящи да създадат подкрепяща учебна среда за учениците.

Докторантката акцентира на многогодишни изследвания, които показват, че тревожността е комплекс от негативни емоции и убеждения, които индивидът изпитва при невъзможност да отговори на изискванията на околната среда. Реакцията на учениците към тревожността е индивидуална и зависи от различни фактори - възраст, социално, емоционално и биологично развитие.

Привързаността, от своя страна, играе важна роля в намаляването на вредното влияние на стреса в юношеството. Тя представлява емоционалната връзка, която индивидът формира с важни за него хора. Децата, които растат в сигурна среда, развиват по-добри умения за вземане на решения и правят по-здравословни избори в живота си.

Така дисертацията не само разглежда комплексен проблем, но и предоставя практически решения и насоки за подобряване на образователната среда и благосъстоянието на учениците.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННАТА РАЗРАБОТКА

Дисертационният труд на Хрисанти Брати е съобразен с изискванията за научна разработка и включва внимателно структурирана изследователска програма, обхващаща както теоретични, така и експериментални компоненти. Той е с обем от 140 стандартни страници и е организиран в увод и четири глави. В уводната част се обосновава значимостта на изследвания проблем и се поставят акцентите на труда, като се описват задачите на изследването, както и конкретните показатели и критерии за оценка на сложната динамика между моделите на привързаност, нивата на тревожност и академичните постижения сред учениците в средното училище.

Хрисанти Брати изразява интерес към изследване на специфичните психологически концепти и основната идея на дисертацията е поддържана с подробен литературен обзор, който демонстрира умение за избор и анализ на данни. В теоретичната глава е представен задълбочен обзор на ключови аспекти, нужни за определянето на основната рамка на изследването.

Втората глава се фокусира върху теоретико-експерименталните и организационни параметри на изследването, като е ясно зададена целта, обектът и предметът на анализа, заедно с изследователските хипотези, разделени на изследователски и организационни задачи. Методиките на изследването са детайлно описани, което осигурява ясна представа за проведеното проучване.

Третата глава анализира резултатите, които са визуализирани с таблици и графики, което улеснява тяхното възприемане и интерпретиране. Резултатите сочат, че сигурната привързаност към родителите понижава нивата на тревожност сред юношите, като акцентира на значението на стабилната емоционална основа за успеваемостта в училище. Също така, се установява, че самовладеенето и самоефикасността играят важна роля в академичната производителност.

В заключение, Хрисанти Брати показва способността си за самостоятелно и точно интерпретиране на резултатите спрямо поставените цели и хипотези. Тя подчертава значението на цялостното развитие на учениците и динамиката в семейството, което позволява на образователните институции да разработят стратегии, базирани на доказателства, за справяне с разнообразните нужди на учениците и създаване на подкрепяща учебна среда.

4. ПРИНОСНИ МОМЕНТИ

В изследването на Хрисанти Брати се открояват редица важни моменти, свързани с темата за привързаността и нейното въздействие върху учениците. Първоначално, изследването акцентира на изключителното значение на изграждането на сигурни отношения на привързаност между учениците и техните родители. То подчертава, че стиловете на привързаност играят основна роля в емоционалното благополучие и академичните успехи на децата. Резултатите от проучването показват, че образователните интервенции трябва да се разширят извън класната стая, като се обръща внимание на динамиката в семейството, която съществено влияе върху емоционалното развитие и академичните резултати на учениците.

Второ, в изследването е успешно интегрирана концепцията за сигурна привързаност с теорията за привързаността на Джон Болби и Мери Айнсуърт, както и с понятието за "оптимално родителство" от Инструмента за родителско обвързване (PBI). Тази интеграция разглежда как различните нива на родителска грижа и свръхзащита влияят на развитието на сигурна привързаност при юношите. Важен аспект е, че децата се нуждаят от среда, която предлага както внимание, така и свобода, тъй като прекалено защитно поведение може да попречи на изграждането на сигурни връзки.

Трето, изследването разширява теорията за привързаността, като изследва взаимодействията както с майчинските, така и с бащинските фигури. То акцентира на уникалния принос, който бащите или бащинските фигури могат да имат в процеса на изграждане на привързаността при юношите.

В допълнение, установено е, че влиянието на сигурната привързаност върху нивата на тревожност е различно в зависимост от пола на учениците. Тази находка подчертава необходимостта от прилагане на чувствителни към пола перспективи в изследванията и интервенциите, свързани с привързаността.

Изследването също така демонстрира значението на учебните среди, които са насочени към повишаване на академичната производителност. Това включва практики, които акцентират на развитието на умения, автономия и положително подсилване, за да се подпомогне успехът на учениците.

Накрая, предоставят се практически насоки за разработване на персонализирани интервенции, които да отговорят на разнообразните нужди на учениците, с акцент върху стратегии за подобряване на сигурността на привързаността, механизми за справяне и общото благополучие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В дисертационния труд се подчертава важността на разглежданата тема, която притежава значителна практическа стойност. Трудът е изготвен според установените изисквания за такъв тип научни разработвания, а анализът и обработката на събраните емпирични данни са извършени с прецизност и добросъвестност. Авторефератът асоциирано следва

съдържанието на самата дисертация и успешно отразява изследването, получените резултати и тяхната интерпретация. Относно темата на дисертационната работа са представени и публикувани самостоятелни изследвания, които са релевантни на обсъжданите научни проблеми.

Тези аргументи са основание убедено да гласувам с „ДА“ и да предложа на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Хрисанти Брати в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, ПН 3.2. Психология, научна област Педагогическа и възрастова психология.

Дата: 25.09.2024 г.
Благоевград

Рецензент:
/доц. д-р Биляна Йорданова/

REVIEW

of a dissertation for acquisition of

Educational and scientific degree "doctor", field of higher education: 3. Social, economic and legal sciences, professional direction: 3.2. Psychology, Scientific specialty "Pedagogical and age psychology"

on the subject:

"THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTACHMENT PATTERNS, SCHOOL ANXIETY AND SCHOOL ACHIEVEMENT IN SECONDARY SCHOOL STUDENTS"

Doctoral student: **Chrysanthi Brati**

Reviewer: Assoc. Prof. Bilyana Yordanova, PhD

1. GENERAL OVERVIEW OF THE PROCEDURE

The procedure described in the text complies with the requirements of the Law for the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB) as well as the relevant regulations for its implementation. Additionally, it is in accordance with the Regulations for the Development of Academic Staff at South-West University "Neofit Rilski". **Chrysanthi Brati** has completed all the activities outlined in her individual plan and has been granted the right to defend her work after being officially discharged. To ensure adherence to academic ethics, a report confirming the absence of plagiarism has been submitted, which was verified using the Turnitin software.

2. BIOGRAPHICAL NOTE

Chrysanthi Brati holds a master's degree in Immersive Technologies - Innovations in Education, Training, and Game Design from Democritus University of Thrace, with a thesis on Cultural Understanding and Engagement through Virtual Reality: A Qualitative Pilot Study. In 2006, she earned a master's degree in Counseling from the University of Nottingham, focusing her dissertation project on the Development of Emotional Intelligence through Learning in the Context of Counseling Education: A Qualitative Study. From 2009 to 2012, she participated in an Educational Program in Psychotherapy at the Institute of Psychology and Health in Thessaloniki. In 2003, Chrysanthi Brati obtained her degree in Psychology from

Aristotle University of Thessaloniki, defending a thesis on Cancer and Quality of Life: A Qualitative and Quantitative Study.

Chrysanthi Brati has an extensive work experience. She has worked as an educational psychologist at the Greek Ministry of Education; a director of family support services at the Hara II Day Center for Children with Autism; an educational psychologist at Hara II Day Center; a consulting psychologist at the Psychological Support Consultative Center "SKEPSIS"; a freelance specialist in parent instruction schools at the Institute for Youth and Lifelong Learning "INEDIVIM"; and she participated in the "Friendly Play" program: Groups for Play and Development of Social Skills for Children and Adolescents, as well as career counseling for adults.

3. RELEVANCE OF THE PROBLEM

The doctoral dissertation by **Chrysanthi Brati** addresses a significant yet insufficiently researched issue in contemporary society, characterized by its interdisciplinary nature and societal importance. The focus of the study is on the interaction between anxiety, attachment styles, and the academic achievements of high school students. Each of these elements is crucial to modern education and forms a complex network of interdependencies.

The area of research is significant within educational psychology, as it deals with the development of students in upper school ages and requires cooperation from multiple stakeholders, including social services, psychological support, inclusive education, families, and independent participants.

In her dissertation, the doctoral candidate aims to provide an in-depth understanding of the complex relationships between anxiety and attachment, which would enrich the existing scientific literature. The results obtained from the research are essential, as they offer important guidance for teachers, parents, and policymakers seeking to create a supportive learning environment for students.

The candidate emphasizes long-standing research indicating that anxiety is a complex of negative emotions and beliefs experienced by individuals when they are unable to meet the demands of their environment. Students' reactions to anxiety are individual and depend on various factors—age, social, emotional, and biological development.

Attachment, in turn, plays a crucial role in mitigating the harmful effects of stress during adolescence. It represents the emotional bond that an individual forms with important figures in their life. Children growing up in a secure environment develop better decision-making skills and make healthier life choices.

Thus, the dissertation not only addresses a complex problem but also provides practical solutions and guidelines for improving the educational environment and the well-being of students.

4. CHARACTERIZATION OF THE DISSERTATION WORK

The dissertation by **Chrysanthi Brati** meets the requirements for a scientific study and includes a carefully structured research program encompassing both theoretical and experimental components. It consists of 140 standard pages and is organized into an introduction and four chapters. The introduction substantiates the significance of the research problem and highlights the main focuses of the work, detailing the study's objectives alongside specific indicators and criteria for assessing the complex dynamics between attachment models, levels of anxiety, and academic achievements among high school students.

Chrysanthi Brati expresses an interest in investigating specific psychological concepts, and the core idea of the dissertation is supported by a comprehensive literature review that demonstrates her ability to select and analyze data. The theoretical chapter presents an in-depth review of key aspects necessary for establishing the fundamental framework of the study.

The second chapter focuses on the theoretical-experimental and organizational parameters of the research, clearly defining the goal, subject, and object of the analysis, as well as the research hypotheses, which are categorized into research and organizational tasks. The research methodologies are described in detail, providing a clear understanding of the conducted study.

The third chapter analyzes the results, which are visualized with tables and graphs, facilitating their perception and interpretation. The results indicate that secure attachment to parents reduces levels of anxiety among adolescents, emphasizing the importance of a stable emotional foundation for academic success.

Additionally, it is established that self-regulation and self-efficacy play crucial roles in academic performance.

In conclusion, **Chrysanthi Brati** demonstrates her ability to independently and accurately interpret the results concerning the set objectives and hypotheses. She highlights the significance of the overall development of students and the dynamics within families, which allows educational institutions to develop evidence-based strategies to address the diverse needs of students and create a supportive learning environment.

5. CONTRIBUTING FACTORS

The research by **Chrysanthi Brati** highlights several important aspects related to the theme of attachment and its impact on students. Initially, the study emphasizes the critical significance of establishing secure attachment relationships between students and their parents. It underscores that attachment styles play a fundamental role in the emotional well-being and academic success of children. The results of the study show that educational interventions need to extend beyond the classroom, addressing family dynamics that significantly influence the emotional development and academic outcomes of students.

Secondly, the study successfully integrates the concept of secure attachment with John Bowlby and Mary Ainsworth's theory of attachment, as well as with the notion of "optimal parenting" from the Parent Bonding Instrument (PBI). This integration explores how different levels of parental care and overprotection affect the development of secure attachment in adolescents. An important aspect is that children require an environment that offers both attention and freedom, as overly protective behavior can hinder the formation of secure relationships.

Thirdly, the research expands the theory of attachment by investigating interactions with both maternal and paternal figures. It emphasizes the unique contribution that fathers or father figures can make to the process of building attachment in adolescents. Additionally, it has been found that the impact of secure attachment on levels of anxiety varies depending on the gender of the students.

This finding highlights the need to apply gender-sensitive perspectives in research and interventions related to attachment.

The study also demonstrates the importance of learning environments aimed at enhancing academic performance. This includes practices that emphasize skill development, autonomy, and positive reinforcement to support student success. Finally, practical guidelines are provided for developing personalized interventions that address the diverse needs of students, focusing on strategies to improve attachment security, coping mechanisms, and overall well-being.

CONCLUSION

The dissertation emphasizes the importance of the topic at hand, which holds significant practical value. The work has been prepared in accordance with the established requirements for such scientific submissions, and the analysis and processing of the collected empirical data have been carried out with precision and diligence. The abstract appropriately reflects the contents of the dissertation itself and successfully conveys the research, the results obtained, and their interpretation. Independent studies relevant to the discussed scientific issues have also been presented and published concerning the topic of the dissertation.

In conclusion, I express a positive assessment of the presented dissertation, because there is a high level of presentation of the scientific problem and in-depth knowledge. These arguments are grounds for me to vote **"YES"** with conviction and to propose to the respected scientific jury to award the educational and scientific degree "Doctor" to **Chrysanthi Brati** in the field of higher education: 3. Social, economic and legal sciences, professional field: 3.2 . Psychology – Pedagogical and age psychology.

Date: 25.09.2024

Blagoevgrad

Review by:.....

/Assoc. Prof. B. Yordanova, PhD/